Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U003505

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 10-12-2024

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ №613 від 23.12.2024

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Князєв Владислав Михайлович
2. Vladyslav M. Kniaziev

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Психологія

Дата захисту: 05-12-2024

Спеціальність за освітою: Психологія

Місце роботи здобувача: ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ "ЦЕНТР ПСИХОЛОГІЇ ТА РОЗВИТКУ "КИЇВСЬКИЙ ДВОРИК"

Код за ЄДРПОУ: 37616640

Місцезнаходження: вул. Прорізна, 22в, кв. 21, Київ, 01034, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7116

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.31.31

Тема дисертації:

1. Психологічний супровід дітей з проявами розладу дефіциту уваги та гіперактивністю
2. Psychological Support for Children with Attention Deficit and Hyperactivity Disorder (ADHD)

Реферат:

1. Дисертацію присвячено теоретичному обґрунтуванню й експериментальному вивченню проблеми психологічного супроводу дітей з проявами розладу дефіциту уваги та гіперактивністю. Увага та концентрація є ключовими факторами успішного навчання і розвитку дітей, особливо в молодшому шкільному віці. Однак сучасні дослідження вказують на значне поширення розладу дефіциту уваги з гіперактивністю (РДУГ) серед дітей молодшого шкільного віку. Цей розлад, який характеризується постійною неуважністю, імпульсивністю та гіперактивністю, суттєво впливає на навчальну успішність та соціальну адаптацію дітей. Необхідність приділення більшої уваги проблемі РДУГ у дітей молодшого шкільного віку зумовлена низкою чинників. По-перше, раннє виявлення та корекція цього розладу можуть значно покращити навчальні результати та соціальні навички дитини. По-друге, своєчасна підтримка дітей з РДУГ допомагає уникнути розвитку вторинних психологічних проблем, таких як низька самооцінка, тривожність

та депресія. По-третє, комплексний підхід до вирішення цієї проблеми, що передбачає участь педагогів, психологів та батьків, сприяє створенню сприятливого середовища для розвитку дитини. Вивчення зв'язків особливостей розвитку із проблематикою РДУГ у дітей, що перебувають на початкових етапах шкільного навчання, є надзвичайно важливим для розуміння механізмів його виникнення та розробки інструментів діагностики, ефективних та індивідуалізованих стратегій корекції та підтримки дітей із цим розладом. Це також уможливлює підвищити обізнаність серед батьків та педагогів щодо специфіки цього розладу, що допомагає знизити стигматизацію та покращити підтримку дітей з РДУГ. У першому розділі на основі теоретичного аналізу літературних джерел та концептуальних психологічних шкіл описано специфіку понятійного апарату. Проаналізовано когнітивний, поведінковий, нейропсихологічний, психодинамічний та системний підходи до сутності та рівня розробленості проблеми РДУГ серед дітей, визначено основні показники, характеристики, структуру, критерії прояву та групи чинників, які впливають на розвиток цього розладу. Сформовано уявлення про РДУГ як порушення розвитку, що характеризується наявністю низки специфічних симптоматичних проявів, а зокрема: імпульсивністю, підвищеною руховою активністю та порушеннями у розвитку уваги, а також високим ступенем коморбідності до інших розладів, що проявляють себе у дитячому віці. Надано опис різних підгруп дітей з РДУГ. Проаналізовано та структуровано інформацію щодо особливостей патологічних проявів у кожній з них. Обґрунтовано основні групи особливостей розвитку, що пов’язані з інтенсивністю проявів РДУГ. Їх було розділено на нейропсихологічні, соціально-психологічні та індивідуально-психологічні, надано опис специфіки їх проявів та зв’язків з проявами РДУГ для дітей молодшого шкільного віку. Розроблено авторську концептуальну модель особливостей зв’язку особливостей розвитку із інтенсивністю проявів РДУГ у дітей молодшого шкільного віку, надано опис її структури та основних положень, включно із нейропсихологічними, соціально-психологічними та індивідуально-психологічними особливостями дитини в контексті їх двобічних зв’язків із проблематикою РДУГ у процесі індивідуального розвитку. Аналіз наукових джерел свідчить про наявність складної системи взаємопов’язаних впливів емоційного стану дитини, самооцінки, специфіки її когнітивного розвитку із особливостями її нейрофізіологічного стану та специфікою побудови стосунків із батьками. Специфіка таких зв’язків призводить до формування унікальної картини розвитку для різних підгруп дітей з РДУГ та зумовлює необхідність індивідуалізації програми психологічного супроводу для підвищення ступеня її ефективності. На базі авторської моделі, а також інформації із наукових та практичних джерел, здійснено аналіз особливостей зв’язків нейропсихологічних, соціально-психологічних та індивідуально-психологічних особливостей розвитку в контексті розробки програми психологічного супроводу дітей молодшого шкільного віку з РДУГ. У другому розділі наведено дані емпіричного вивчення нейропсихологічних, соціально-психологічних та індивідуально-психологічних особливостей розвитку в дітей з РДУГ молодшого шкільного віку за допомогою використання діагностичних методів та конкретних психологічних методик. Проведене дослідження є основою для розробки та апробації програми формувального етапу дослідження. За його результатами було визначено ступінь інтенсивності проявів РДУГ у дітей молодшого шкільного віку. Це, а також аналіз наукових джерел, дозволило розподілити усіх дітей з РДУГ на чотири підгрупи: діти з проблемами гіперактивності та імпульсивності, діти з порушенням уваги, діти з комбінованою формою, діти з проблемами соціальної адаптації. Було сформовано основні етапи проведення експерименту для дослідження всіх особливостей розвитку дітей з РДУГ, їх кількісних та якісний особливостей.

2. The dissertation is dedicated to the theoretical substantiation and experimental study of the problem of psychological support for children with ADHD. Attention and concentration are key factors for successful learning and development, particularly in primary school children. However, modern research points to the widespread prevalence of ADHD in younger schoolchildren. This disorder, characterized by persistent inattention, impulsivity, and hyperactivity, significantly affects children's academic performance and social adaptation. The need for increased attention to ADHD in young schoolchildren is driven by several factors. Firstly, early detection and correction of this disorder can significantly improve a child's academic achievements and social skills. Secondly, timely support for children with ADHD helps prevent the development of secondary psychological problems, such as low self-esteem, anxiety, and depression. Thirdly, a comprehensive approach, involving educators,

psychologists, and parents, creates a favorable environment for the child's development. Studying the relationship between various developmental traits and ADHD in children in the early stages of schooling is crucial for understanding the mechanisms behind its occurrence and developing diagnostic tools, effective individualized correction strategies, and support for children with this disorder. It also raises awareness among parents and educators about the specificities of ADHD, helping to reduce stigmatization and improve support for affected children. In the first chapter, the theoretical analysis of literature and conceptual psychological schools is provided, describing the specificities of the conceptual framework. The cognitive, behavioral, neuropsychological, psychodynamic, and systemic approaches to understanding ADHD are analyzed. Key indicators, characteristics, structure, manifestation criteria, and factors influencing the development of ADHD are identified. A comprehensive understanding of ADHD as a developmental disorder characterized by impulsivity, hyperactivity, and attention deficits, along with its high comorbidity with other disorders, is developed. The dissertation also explores different subgroups of children with ADHD, analyzing and structuring information about the pathological manifestations within each group. It identifies the main groups of developmental characteristics associated with ADHD manifestations and divides them into neuropsychological, social-psychological, and individual-psychological categories. The study provides a description of their manifestations and relationships with ADHD symptoms in young schoolchildren. In the second chapter, empirical data on neuropsychological, social-psychological, and individual-psychological traits in children with ADHD is presented, collected using diagnostic methods and specific psychological tools. The results of the empirical study form the basis for developing and testing an experimental program. As a result, children with ADHD were divided into four subgroups: children with hyperactivity and impulsivity, children with attention deficits, children with a combined form, and children with social adaptation problems. The third chapter develops and tests a psychological support program for children with ADHD and their families. The main components and stages of the program are described, using psychological correction, consultation, and prevention methods, considering their effectiveness and relevance. Individualized and systemic work was developed based on data collected during the experimental stage. Four individualized psychological support programs were created for each subgroup of children, focusing on reducing ADHD symptoms and normalizing cognitive and social development dynamics. Involvement of parents and their psychoeducation was emphasized as an essential part of the program. The conclusions present the main results of the dissertation research, reflecting the methodological foundations for building a psychological support program for younger school-age children with ADHD. Scientific novelty of the obtained results. Based on the theoretical and practical research conducted in the dissertation: for the first time - the specificity of the influence of neuropsychological, socio-psychological, and individual-psychological developmental features on children with different qualitative and quantitative indicators of ADHD manifestations has been revealed; - the main groups of developmental features associated with ADHD in younger school-age children have been identified and divided into three main groups: neuropsychological, socio-psychological, and individual-psychological; - the specificity of the connections between different groups of factors and the manifestations of ADHD in younger school-age children has been substantiated and provided with detailed descriptions.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Knyazev, V., & Zelenin, V. (2023). Peculiaridades da correlação entre os parâmetros neurofisiológicos e a intensidade das manifestações da adhd em crianças do primário. Conhecimento & Diversidade, Niterói, 15(38), 239–257. https://doi.org/10.18316/rcd.v15i38.11036
- 2. Князєв В. (2024). Вплив соціально-психологічних на поведінкові порушення у дітей із розладом дефіциту уваги та гіперактивністю. Перспективи та інновації науки (Серія «Психологія») No 10(44), 941–954. https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10(44)-941-954
- 3. Князєв, В., & Зеленін, В. (2023). Вплив несприятливого дитячого досвіду батьків на формування стилю батьківського виховання дітей із РДУГ. Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Психологічні науки. Серія 12, 22(67), 36–48. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series12.2023.22(67).05
- 4. Князєв, В. М. (2023). Особливості самооцінки та розвитку у дітей із розладом дефіциту уваги з гіперактивністю. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського, 34(73) №3, 34–39. https://doi.org/10.32782/2709-3093/2023.3/06
- 5. Князєв, В. М. (2023). Теоретична та операціональна модель дослідження впливу комплексу чинників за умови різних форм РДУГ. Науковий вісник Ужгородського національного університету, (2), 21–26. https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2023.2.4
- 6. Князєв, В. М. (2022). Вплив міжстатевих відмінностей на особливості проявів СДУГ у дітей молодшого шкільного віку. Knowledge, Education, Law, Management, 2(46), 132–138. https://doi.org/10.51647/kelm.2022.2.20
- 7. Князєв, В. М. (2021). Особливості впровадження індивідуальної комплексної корекційної програми при психологічному супроводі дітей із СДУГ 11 дошкільного та молодшого шкільного віку. Науковий вісник Херсонського Державного університету, Випуск 2, 69–77. https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2021-2-8
- 8. Князєв, В., & Мілютіна, К. (2021) Особливості толерантності до невизначеності у дітей із СДУГ. Вістник КНУ ім. Шевченко, Том 2 № 12, 61–65. https://doi.org/10.17721/BSP.2020.2(12).11
- 9. Knyazev, V. (2020). The Peculiarities Of Mental Development In Preschool Children With Attentive Deficiency Syndrome With Hyperactivity. Socialization & Human Development. International Scientific Journal, 2(1), 14–24. https://doi.org/10.37096/SHDISJ-20-1.1-0002
- 10. Князєв, В. М. (2022). Особливості застосування функціональних моделей при впровадженні психологічної корекції у роботі із поведінковими та коморбідними розладами у дитячому віці. Особистість у сучасному соціо-психологічному вимірі: монографія / за заг. ред. Г. А. Пріба, Є. М. Калюжної. Херсон, Олди+, 554. С. 510–525. http://doi.org/10.13140/RG.2.2.33829.78565
- 1. Князєв, В. М. (2019). Соціально-психологічні чинники СДУГ. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми девіантної поведінки: історія, теорія, практика», (с. 64–69). Київ. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718138/1/Сб.тез.%20Н2.pdf
- 2. Князєв, В. М. (2019). Методи психолого-педагогічного супроводу у роботі із СДУГ. Тези доповідей VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців «Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України» (с. 259–262). Київ. https://scholar.google.com/citations?user=snygyaoAAAAJ&hl=uk
- 3. Князєв, В. М. (2020). Адаптація методів кількісної оцінки результатів виконання нейропсихологічних проб, як інструменту діагностики дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Тези доповідей VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Соціалізація і ресоціалізація особистості в умовах сучасного суспільства» (с. 175–179). Київ.
- 4. Князєв, В. М. (2020). Синдром дефицита внимания с гиперактивностью в подростковом возрасте: применение суггестивных методов в контексте нейропсихологической модели сопровождения. Тези доповідей науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні питання гіпнології та гіпнотерапії» (с. 17–22). Харків.
- 5. Князєв, В. М. (2022). Особливості формування я-концепції та самооцінки у дітей із синдромом дефіциту уваги та гіперактивності. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

«Психологія свідомості: теорія і практика наукових досліджень» (с. 69–72). Київ. Львів – Торунь: Liha-Pres. http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/download/181/3362/7771-1?inline=1

- 6. Князєв, В. М. (2023). Нейропсихологічні чинники РДУГ у дитячому віці. Тези доповідей першої всеукраїнської конференції «Мозок, культура, особистість». Київ. https://neuropsy.knu.ua/
- 7. Князєв, В. М. (2024). Методи розвитку соціально-емоційного інтелекту в контексті реалізації програми психологічного супроводу дітей молодшого шкільного віку з РДУГ. Тези доповідей II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку». (с. 43-47). Київ.
- 8. Knyazev, V. (2024). Strategies to Overcome Emotional Regulation Challenges in Parents of Children with Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Horizons of Innovation: Conference on Multidisciplinary Trends in Science 2024. (pp. 377–379). Futurity Research Publishing. https://futurity-publishing.com/horizons-of-innovation-conference-on-multidisciplinary-trends-in-science-2024-2/

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зеленін Всеволод Володимирович

2. Vsevolod V. Zelenin

Кваліфікація: к. психол. н., доц., 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1267-9308

Додаткова інформація: https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210885553

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Прохоренко Леся Іванівна

2. Lesia I. Prokhorenko

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5037-0550

Додаткова інформація: https://www.webofscience.com/wos/author/record/O-8044-2016; https://scholar.google.ru/citations?user=iw9z-WIAAAAJ&hl=ru

Повне найменування юридичної особи: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21560861

Місцезнаходження: вул. М. Берлинського, буд. 9, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Соколова Ганна Борисівна

2. Hanna B. Sokolova

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9913-1814

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=NxukNqIAAAAJ; Research ID: H-9826-2018

Повне найменування юридичної особи: Державний заклад "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"

Код за ЄДРПОУ: 02125473

Місцезнаходження: вул. Старопортофранківська, буд. 26, Одеса, 65020, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мозгова Галина Петрівна

2. Halyna P. Mozghova

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4836-245X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дьоміна Ганна Анатоліївна
2. Ganna A. Dyomina

Кваліфікація: к.психол.н., доцент, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8319-3431

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=cYyhz7AAAAAJ&hl=uk&oi

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Руденко Лілія Миколаївна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Руденко Лілія Миколаївна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Кліваденко Наталія Іванівна
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна